

Dawidgródek, inaczej zwany *Horodek Dawidów*, miasto ordynacji kleckiej ks. Radziwiłłów, w pięknym zwłaszcza jak na Polesiu położeniu; zabudowany na wyspach między trzema odnogami rzeki Horynia, który stąd o 2 mile dwoma korytami, to jest: Wietlica zwanem i drugim, wpada do Prypeci. Mieszczanie chrześcijańscy zajmują się uprawą ogrodów, wyprawą skór, oraz robotą szewską. Płody przemysłu ogrodnego, jakoto: nasiona ogórków i różnego warzywa, cebulę, czosnek, śliwki suszone, i t. p. rozwożą w odległe okolice Litwy; w Wilnie zgromadzają się z temi produktami przed ratuszem, jak ich przodkowie od 300 lat zwykle toż samo czynili, a lud nazywa ich ogólnem imieniem Pińczuków. Prócz tego przywożą: grzyby suszone, krupy czyli kaszę jaglaną, solone mięso i ryby wędzone, a mianowicie piskorze, zwane u nich winnami, pieczone i na rożenkach wiązane; wręczcie sprzedają płótno domowe, i tak zwaną *rzędzię*, czyli tkanę rzadką, a niezle wybieloną, która się używa do osłony okien od komarów. Co do przemysłu rękodzielniczego, ten daje im szczególniejszego kształtu buty juchtowe z długimi cholewami, aż za kolana zachodzącymi, z podwójną podeszwą, które dziegiem przesiękłe nie dopuszczają wilgoci, a zatem nader potrzebne i dogodne w kraju tak wilgotnym, powszechnie od ludu w całej Pińszczyźnie są używane, nie wyłączając kobiet. Wszelki inny handel, tak wodny jako i drobny kramarski, w ręku Żydów zostaje. Robią tu także dobrze wyplatane bryczki.

Turów (*Turovia*) nad Prypecią, najdawniejsza o jakiej dzieje krajowe wspominają osada. Normando-

wie Waregami zwani, mieli aż tu ku końcowi IX wieku dosięgnąć wycieczkami swemi po Słowiańszczyźnie, i Tur, Rogwolda towarzysz, naczelnik ich hordy jednej, miał dać początek temu grodowi. *) Na samym schyłku X wieku Włodzimierz W. monarcha kijowski, dzieląc swe państwo, oddał ks. turowskie przysposobionemu synowi swemu i krewnemu Swiatopełkowi. Kronikarze ruscy pod r. 1127 wspominają Wiaczesława ks. turowskiego, któremu Mściśław syn Włodzimierza Monomacha W. ks. kijowski, a brat Wiaczesława, kazał iść na przeciw buntującym się Krywiczanom. **) Księstwo turowskie zostawało odtąd pod panowaniem książąt z rodu Włodzimierza Monomacha, zajmując w swojej przestrzeni Pińsk i grody okoliczne. Jednakże wespół z zapasów między rozlicznymi książętami ruskimi, Turów odmieniał nieraz swych władców. Litwini wrastający w potęgę nie omieszkali korzystać z tych niergód; ich W. ks. Skirmund odniosłszy walne zwycięstwo około r. 1160 przy rzece Jasioldzie nad Mściśławem ks. wołyńskim i turowskim, ostatnią tę krainę do państw swoich przyłączył. Podług niektórych latopisów, Skirmund miał oddać Turów synowi swemu Pissymundowi; wszakże nie pewnego o dalszym losie tego miasta powiedzieć nie można, aż do czasów Gedemina, chyba to: że historia jego ściśle jest połączona z dziejami Pińska. Oręż zwycięzki Gedemina przyłączył ostatecznie około 1320 r. i Turów do państwa Litewskiego, i odtąd zdaje się, książęta tutejsi podwładni wielkim ks. litewskim, stolicę swych posiadłości do Pińska prze-

*) Nestor.— Karamzin.— **) Kronika Ruska, wyd. Daniłowicza, Wilno 1827, str. 121.

nieśli. Jednakże władyka czyli biskup wschodniego obrządku, o którym kroniki wspominają 1146 r. długo tu pozostał. Witowd odnowił tę katedrę w Pińsku, dlatego *władkowie ci pińskimi i tarowskimi zaczęli się pisać*. Michał Gliński opanowawszy miasto i zamek r. 1508, mocną osadził załogą. Lecz dalsze losy jego były jeszcze smutniejsze, bo podczas najazdu Tatarów r. 1521, ze szczyttem zarabowane i spalone zostało, co też się powtórzyło w ciągu ościennej wojny 1534 r. Kozacy podburzywszy lud na Polesiu, usadowili się 1648 r. w Turowie; lecz Janusz Radziwiłł Het. P. L. wpadł nagle do miasta 1649 r. i w pień ich wyciął.—Dobra turowskie zamożne w lasy po obu stronach Prypeci rozciągające się, przeszedłszy czasem na własność prywatną, należały ostatecznie do Sołłohubów. Drewniane to, ale dość rozległe miasto, ma kilka cerkwi; na posadzce zaś dawnego zamku, stoi parafialny kościół. Niektórzy Anglicy złożywszy 1790 r. kampanią handlową, zamierzili nabyć je, celem wycięcia lasów, a potem odprzedania ogolocoonej z nich ziemi; już nawet Ogiński wysłany w tym interesie do Anglii rozpoczął układy, lecz wypadki krajowe stanęły temu na przeszkodzie.

Lahiszyn, miasteczko wśród lasów; starostwo tutaj do 1788 r. płaciło kwarty 2,750, a hyberny 3,470 zł. Radziwiłłowie nieraz tę dzierżawę posiadali, a kościół farny fundował Albr. Stan. Radziwiłł kanclerz W. L. 1634 roku.

Lubieszów, inaczej *Nowy Dolsk*, nad rzeką Strumieniem. *) Niegdyś dziedzictwo książąt Dolskich, z któ-

*) Jeografowie nasi, mianowicie z czasów Stan. Augusta, Lubieszów nazywają Lubaszew, biorąc za jedno obie te nazwy.

rych Jan Karol Marsz. W. L. z żoną Anną z Chodorowskich, fundowali 1693 r. Piarów, i kościół im drewniany pod wezwaniem s. Jana Ewangelisty wystawili. Około r. 1745 samiż Piarowie zaczęli na miejscu dawnego, wznosić mury okazałej bazyliki, która szczególnie dla pięknych afresków zdobiących jej wnętrze, należy do najokazalszych świątyń w Litwie; twórcą ich *jest znakomity malarz Łukasz Hübel, także Piar.* Urodzony r. 1722, przybył tu 1749 r. na nowicyat; po wykonaniu ślubów, oddał się przez lat kilka malowaniu olejnych obrazów, zdobiących refektarz i korytarze. Po zupełnem ukończeniu kościoła i collegium, Hübel zaczął 1762 r. afreska malować, ozdobiwszy niemi całą świątynię w ciągu lat trzech. Piarowie utrzymują szkoły i konwikt na 18 ubogich uczniów; posiadają niezły gabinet fizyczny, aptekę i piękny ogród; do nich także należy parafija.—Lubieszów przed wprowadzeniem Piarów był wsią, i po otwarciu dopiero collegium, zamieniony został na schludne i porządne miasteczko. Znajdują się tu i Kapucyni, fundacyi Jana i Felicyanay z Czarnowskich Czarnieckich, kasztelaństwa braclawskich 1761 r.; kościół i ich klasztor są z muru.

Dubrowica czyli *Dąbrowica*, nad Horyniem, dawniej z zamkiem książąt Dubrowickich, imienia dawno już wygasłego, i ze szkołami ks. Piarów utrzymywaniemi. *)

Motol nad Jasioldą, ze starostwem płacącym do 1788 r. kwarty 1016, hyberny 1280 zł.

*) Uczniami tych szkół w nowszych czasach byli: Cypryan Godobski, Alojzy Felinski i Łukasz Gołębiowski.